

KAPITEL 17 / CHAPTER 17¹⁹
**LEGISLATION OF UKRAINE REGARDING SECURITY LIFE ACTIVITIES
AND PUBLIC HEALTH**

DOI: 10.30890/2709-2313.2024-28-00-026

Вступ

Одним з пріоритетних напрямів державної діяльності України є охорона здоров'я. Держава формує політику охорони здоров'я у країні та забезпечує її реалізацію.

Охорона здоров'я – система заходів, спрямованих на збереження та відновлення фізіологічних і психологічних функцій, оптимальної працездатності та соціальної активності людини при максимальній біологічно можливій індивідуальній тривалості її життя.

Законодавство України про охорону здоров'я базується на Конституції України і складається із законів та інших прийнятих відповідно до них актів законодавства, що регулюють суспільні відносини у сфері охорони здоров'я.

Згідно з Конституцією України, кожен має право на охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування. Охорона здоров'я забезпечується державним фінансуванням відповідних соціально-економічних, медико-санітарних і оздоровчо-профілактичних програм.

Держава створює умови для ефективного і доступного для всіх громадян медичного обслуговування. У державних і комунальних закладах охорони здоров'я медична допомога надається безоплатно; існуюча мережа таких закладів не може бути скорочена.

Держава сприяє розвитку лікувальних закладів усіх форм власності. Держава дбає про розвиток фізичної культури і спорту, забезпечує санітарно-епідемічне благополуччя.

¹⁹*Authors: Garmash Svitlana Mykolaevna*

17.1. Галузеві стандарти у сфері охорони здоров'я

Державні соціальні нормативи у сфері охорони здоров'я встановлюються відповідно до Закону України «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії».

Галузеві стандарти у сфері охорони здоров'я розробляються і затверджуються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони здоров'я.

Галузевими стандартами у сфері охорони здоров'я є:

- стандарт медичної допомоги – сукупність норм, правил і нормативів, а також показники якості надання медичної допомоги відповідного виду, які розробляються з урахуванням сучасного рівня розвитку медичної науки і практики;

- клінічний протокол – уніфікований документ, який визначає вимоги до лікувальних, діагностичних, профілактичних методів надання медичної допомоги та їх послідовність;

- протокол надання реабілітаційної допомоги у сфері охорони здоров'я – уніфікований документ, що визначає вимоги до реабілітаційних заходів та їх послідовність відповідно до напрямів реабілітації у сфері охорони здоров'я з урахуванням сучасного рівня розвитку міжнародної реабілітаційної науки і практики;

- таблиць матеріально-технічного оснащення – документ, що визначає мінімальний перелік обладнання, устаткування та засобів, необхідних для оснащення конкретного типу закладу охорони здоров'я, його підрозділу, а також для забезпечення діяльності фізичних осіб - підприємців, які провадять господарську діяльність з медичної практики за певною спеціальністю (або спеціальностями) та мають право на надання реабілітаційної допомоги згідно із законодавством;

- лікарський формуляр – перелік зареєстрованих в Україні лікарських засобів, що включає ліки з доведеною ефективністю, допустимим рівнем

безпеки, використання яких є економічно прийнятним.

Громадяни України зобов'язані:

- піклуватись про своє здоров'я та здоров'я дітей, не шкодити здоров'ю інших громадян;
- у передбачених законодавством випадках проходити профілактичні медичні огляди і робити щеплення;
- вживати передбачених Законом України «Про екстрену медичну допомогу», заходів для забезпечення надання екстреної медичної допомоги іншим особам, які знаходяться у невідкладному стані.

17.2. Види медичної допомоги

Первинну медичну допомогу надають лікарі загальної практики – сімейні лікарі, лікарі інших спеціальностей, визначених центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони здоров'я, та інші медичні працівники, які працюють під їх керівництвом.

Пацієнт має право обирати лікаря, який надає первинну медичну допомогу, у порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони здоров'я.

Первинна медична допомога надається безоплатно в закладах охорони здоров'я та фізичними особами – підприємцями, які одержали відповідну ліцензію в установленому законом порядку, з якими головний розпорядник бюджетних коштів уклав договір про медичне обслуговування населення.

Первинна медична допомога може надаватися в амбулаторних умовах або за місцем проживання пацієнта у порядку, що визначається центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони здоров'я

Паліативна допомога – це комплекс заходів, спрямованих на покращення

якості життя пацієнтів усіх вікових категорій та членів їхніх родин, які зіткнулися з проблемами, пов'язаними із захворюваннями, що загрожують життю. Такий комплекс передбачає заходи щодо запобігання та полегшення страждань пацієнта через ранню ідентифікацію та оцінку симптомів, полегшення болю та подолання інших фізичних, психосоціальних і духовних проблем.

Паліативна допомога надається безоплатно за направленням лікуючого лікаря у порядку, визначеному центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері охорони здоров'я.

Паліативна допомога за видами поділяється на загальну та спеціалізовану паліативну допомогу.

17.3. Система громадського здоров'я

Новий Закон «Про систему громадського здоров'я» визначає організаційні, правові, економічні та соціальні засади функціонування системи громадського здоров'я в Україні з метою зміцнення здоров'я населення, запобігання хворобам, покращення якості та збільшення тривалості життя, регулює суспільні відносини у сфері санітарно-епідемічного благополуччя населення та громадського здоров'я. Закон визначає відповідні права і обов'язки державних органів та органів місцевого самоврядування, юридичних і фізичних осіб у цій сфері, встановлює правові та організаційні засади здійснення державного нагляду у сферах господарської діяльності, які можуть становити ризик для санітарно-епідемічного благополуччя населення.

Положення цього Закону не поширюються на харчові продукти, крім харчових продуктів, щодо яких проводяться епідеміологічні розслідування захворювань, спричинених інфекційними, неінфекційними хворобами, а також випадків, прямо передбачених цим Законом.

Система громадського здоров'я в Україні діє з дотриманням таких основних принципів:

- 1) справедливість – створення належних умов для реалізації кожною людиною права на здоров'я та забезпечення рівного доступу до послуг охорони здоров'я відповідно до потреб упродовж усього життя;
- 2) цілісність – цілісний підхід до здоров'я та визнання єдності його фізичних, психічних, психологічних, духовних і соціальних аспектів;
- 3) орієнтованість на населення – пріоритет інтересів здоров'я та безпеки населення при організації та наданні послуг у системі громадського здоров'я;
- 4) мінімізація шкоди – системне усунення або зменшення негативних наслідків для здоров'я людини від різних видів її поведінки та видів діяльності;
- 5) своєчасність – оперативне вжиття заходів, необхідних для забезпечення захисту здоров'я населення, що застосовуються у разі наявності потенційних ризиків для здоров'я та епідемічного благополуччя населення;
- 6) впровадження передових світових практик – міжнародне співробітництво і спрямованість на своєчасне та належне впровадження передових світових практик у сфері громадського здоров'я, заснованих на доказах;
- 7) обґрунтованість рішень – прийняття рішень у сфері громадського здоров'я на основі попереднього аналізу наслідків, у тому числі економічних, безпекових і стратегічних, та економічної доцільності;
- 8) протидія дискримінації щодо здоров'я – запобігання дискримінації за ознакою інвалідності та стану здоров'я, подолання стигми щодо людей із захворюваннями та ін.

17.4. Забезпечення санітарно-епідемічного благополуччя населення

Захист здоров'я та забезпечення санітарно-епідемічного благополуччя населення забезпечуються шляхом визнання захисту населення від інфекційних та неінфекційних хвороб одним із пріоритетних напрямів діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування.

Необхідна профілактика інфекційних та неінфекційних хвороб відповідно

до епідемічної ситуації та прогнозу її змін.

Важливе виконання медико-санітарних заходів і дотримання вимог санітарного законодавства.

Обов'язкове проводиться медико-санітарна регламентація та державна реєстрація небезпечних факторів та реєстрація, введення в обіг, застосування дезінфікуючих засобів, консервантів, інших хімічних речовин з біоцидними властивостями відповідно до закону.

Необхідно ліцензування видів діяльності, що становлять потенційну небезпеку для здоров'я населення та проведення наукових досліджень у сфері безпеки середовища життєдіяльності та санітарно-епідемічного благополуччя населення.

Обов'язкове формування та ведення відкритих і загальнодоступних інформаційних ресурсів, спрямованих на своєчасне інформування органів державної влади і органів місцевого самоврядування, юридичних та фізичних осіб про:

- виникнення і поширення інфекційних та неінфекційних хвороб, уражень та отруєнь;

- виконання медико-санітарних заходів і дотримання фізичними та юридичними особами законодавства у сфері громадського здоров'я та санітарного законодавства;

- затверджені державні медико-санітарні нормативи та державні медико-санітарні правила;

- потенційні та реальні загрози для здоров'я і санітарно-епідемічного благополуччя населення.

17.5. Епідеміологічний нагляд та карантин

Епідеміологічний нагляд здійснюється з метою вивчення, оцінки і прогнозу епідемічної ситуації, виявлення причинно-наслідкових зв'язків між станом

здоров'я населення та впливом на нього факторів середовища життєдіяльності, розроблення науково обґрунтованих рекомендацій для прийняття своєчасних та ефективних управлінських рішень у сфері громадського здоров'я.

Санітарна охорона території України забезпечується проведенням медико-санітарних заходів у пунктах пропуску через державний кордон та на всій території України з метою запобігання занесенню та поширенню хвороб, що мають міжнародне значення, локалізації та ліквідації їх випадків, спалахів та епідемій шляхом вжиття відповідних заходів реагування з позиції громадського здоров'я.

Медичний огляд у пунктах пропуску через державний кордон України здійснюють заклади охорони здоров'я, визначені центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони здоров'я.

Пропуск через державний кордон України пасажирів, екіпажів, бригад, серед яких є особи з симптомами інфекційних хвороб, дозволяється після проведення медичного огляду осіб.

Перелік контингентів осіб, яким відповідні профілактичні щеплення за епідемічними показами проводяться за рахунок коштів державного бюджету, затверджується центральним органом виконавчої влади.

Епідемії і спалахи інфекційних та масових неінфекційних хвороб підлягають епідеміологічному розслідуванню з метою встановлення причин їх виникнення, факторів передачі інфекції, радіаційної чи хімічної речовини, масштабу поширення епідемії чи спалаху інфекційної хвороби, вжиття заходів щодо їх локалізації та ліквідації, а також виявлення осіб, винних у виникненні епідемії чи спалаху інфекційної або масової неінфекційної хвороби.

Медичні та інші працівники, задіяні в осередках особливо небезпечних і небезпечних інфекційних хвороб, небезпечного для життя і здоров'я хімічного чи радіоактивного забруднення, мають право на додаткові соціальні гарантії в порядку, встановленому законодавством.

Карантин встановлюється на строк, необхідний для локалізації та ліквідації

епідемії чи спалаху особливо небезпечної інфекційної хвороби, який не може перевищувати два місяці. У разі неблагополучної епідемічної ситуації Кабінет Міністрів України приймає рішення про продовження встановленого карантину.

Рішення про встановлення, продовження, скасування карантину негайно доводиться до відома населення відповідної території через засоби масової інформації.

Організація та контроль за дотриманням правового режиму карантину, своєчасністю і повнотою проведення профілактичних і протиепідемічних заходів покладаються на місцеві органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, інших суб'єктів, визначених рішенням про встановлення карантину.

Обов'язковій госпіталізації підлягають хворі на особливо небезпечні та небезпечні інфекційні хвороби, а також особи з симптомами таких хвороб у випадках, визначених рішенням про встановлення карантину.

17.6. Захист населення від впливу забрудненого повітря та шуму

Атмосферне повітря у населених пунктах, у місцях масового відпочинку населення, рекреаційних зонах, а також повітря у житлових та виробничих приміщеннях, у закладах освіти, закладах охорони здоров'я та інших закладах, в інших місцях тривалого чи тимчасового перебування людей не повинно справляти шкідливий вплив на людину.

У технологічних процесах та під час здійснення будівельно-монтажних робіт на будь-яких об'єктах забороняється виробництво і використання азбесту незалежно від виду, а також азбестовмісних виробів і матеріалів. Заходи безпеки і захисту від шкідливого впливу азбесту та азбестовмісних виробів і матеріалів визначаються державними медико-санітарними правилами.

Організація дорожнього руху, проектування, розміщення, будівництво, реконструкція об'єктів інфраструктури дорожнього руху та інші пов'язані види

діяльності повинні здійснюватися відповідно до вимог щодо безпечності для здоров'я і життя людини, вимог державних медико-санітарних нормативів та правил, державних будівельних норм.

Органи державної влади, органи місцевого самоврядування, суб'єкти господарювання та громадяни під час здійснення будь-яких видів діяльності з метою запобігання утворенню шуму і зменшення його шкідливого впливу на здоров'я людини зобов'язані здійснювати відповідні організаційні, господарські, технічні, технологічні, архітектурно-будівельні та інші заходи із запобігання утворенню та зниження шуму до рівнів, визначених державними медико-санітарними нормативами та правилами.

Необхідно забезпечувати під час роботи закладів громадського харчування, торгівлі, побутового обслуговування, розважального та грального бізнесу під час проведення концертів, дискотек дотримання рівнів звучання апаратури та музичних інструментів у приміщеннях і на відкритих площах не вище визначених державними медико-санітарними нормативами та правилами.

Обов'язково необхідно вживати заходів для недопущення перевищення рівнів шуму, а також шкідливого впливу інших фізичних факторів, зокрема під час руху автомобільного транспорту в населених пунктах.

Забороняється перевищення упродовж доби рівнів шуму, встановлених державними медико-санітарними нормативами, у приміщеннях: житлових будинків і на прибудинковій території; закладів охорони здоров'я, санаторно-курортних закладів, закладів освіти, культури; готелів і гуртожитків; закладів громадського харчування, розважального та грального бізнесу, розташованих у межах населених пунктів, а також у приміщеннях інших будівель і споруд, в яких постійно чи тимчасово перебувають люди; на територіях парків, скверів, зон відпочинку, розташованих на території мікрорайонів і груп житлових будинків. Шум на захищених об'єктах під час здійснення будь-яких видів діяльності не повинен перевищувати рівні, встановлені державними медико-санітарними нормативами для відповідного часу доби.

Висновки

В прийнятому новому Законі «Про систему громадського здоров'я» позначена дія системи з дотриманням основних принципів: справедливості, цілісного підходу до здоров'я, орієнтованості на населення, мінімізації шкоди негативних наслідків для здоров'я людини, своєчасності і оперативності вжиття заходів для забезпечення захисту здоров'я населення, впровадження передових світових практик, обґрунтованості прийняття рішень у сфері громадського здоров'я та ін.

Епідеміологічний нагляд здійснюється з метою вивчення, оцінки і прогнозу епідемічної ситуації, виявлення причинно-наслідкових зв'язків між станом здоров'я населення та впливом на нього факторів середовища життєдіяльності, розроблення рекомендацій для прийняття своєчасних та ефективних рішень у сфері громадського здоров'я.

Згідно з новим Законом забороняється виробництво і використання азбесту, азбестовмісних виробів і матеріалів у технологічних процесах та при виконанні будівельно-монтажних робіт на об'єктах.